šalia segių - sunykusio žalvarinio papuošalo fragmentai. Kairėje mirusiojo pusėje - dvinariai žąslai ir vienašmenis kalavijas. Šalia kalavijo aptiktas įvijinis žiedas ir žalvarinio dirbinio pėdsakai.

Turtingiausiame moters kape Nr. 36 aptiktas gintarinis verpstukas ir karolis, mėlyno stiklo karolis, molinis puodelis ir žalvariniai papuošalai: lankinė žieduotoji segė, antkaklė storėjančiais užsikeičiančiais galais, didelis smeigtukas trikampe galvute, kuri padengta sidabro plokštele ir papuošta mėlyno stiklo akutėmis, bei apyrankė trikampiais platėjančiais galais.

Jonas Stankus

KURMAIČIŲ-PAJUODUPIO (KRETINGOS RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI

1979 m. MAII ištyrė Kurmaičių ir Pajuodupio kaimų ribose esantį senkapį. Senkapis yra 7 km į ŠR nuo Kretingos, dešiniajame Akmenos krante, apie 2 km į Š nuo 1940, 1948-1951 m. tyrinėto plačiai žinomo archeologinėje literatūroje II-IV a. senkapio. 100 m atstumu nuo senkapio į PV yra Vytauto Mickaus sodyba.

Senkapis iš R pusės siekia Akmenos upės skardį, iš P jį supa vingiuotas griovys. Iš V - siauras lauko keliukas, už kurio Kurmaičių tarybinio ūkio laukai. Iš Š pusės juosia lauko keliukas, sukąs link Akmenos, o nuo jo ŠV-PR kryptimi eina melioracijos griovys. Senkapio R ir PR pakraščiuose yra bulviarūsių, o jo PR kampe suversta didelė akmenų krūva.

Buvo ištirtas 941 m^2 plotas (761 m^2 iš šio ploto ištirta senkapyje). Čia buvo aptikta 16 nedegintų žmonių kapų, kuriuose palaidotos 7 moterys ir 8 vyrai (kapas Nr. 14 - dvigubas - kartu palaidoti moteris ir vyras). I V nuo senkapio, už lauko keliuko, buvo ištirta dar 180 m^2, tačiau čia kapų neaptikta.

Mirusieji laidoti 150-200 cm ilgio, 75-95 cm pločio duobėse. Jos aiškiai išsiskyrė smėlio-žvyro grunte. Kapai atidengti 40-70 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Karstų liekanų neaptikta. Griaučiai visiškai sunykę. Jų orientacija buvusi įvairi.

Sprendžiant pagal įkapių padėtį kapuose, mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis.

Vyravo paprotys apie kapą sudėti kelių eilių akmenų vainiką. Vieni vainikai pailgo stačiakampio (kapas Nr. 12), kiti - ištęsto ovalo (kapai Nr. 4, 7, 8) formos, likusieji kapai sudaro lyg apvalią akmenų krūvą. Kai kuriuose kapuose akmenų vainikų neaptikta, užtat juose rasta po keletą akmenų, kaip akmenų vainikų simbolis.

Mirusieji laidoti drauge su buityje naudotais darbo įrankiais, nešiotais papuošalais.

Moterų kapuose iš darbo įrankių aptikti geležiniai peiliai, ylos, gintariniai (4,7-5,3 cm skersmens) ir akmeniniai (3,5-4,3 cm skersmens) verpstukai. Beveik kiekviename kape rasti nedideli lipdyti moliniai puodeliai lygiu paviršiumi.

Iš papuošalų moterų kapuose aptikta įvijinių žalvarinių žiedelių, sulenktų iš trikampio skersinio pjūvio vielos, žalvarinių storagalių ir apvalaus skersinio pjūvio

apyrankių, lankinių žalvarinių segių fragmentų, 3 smeigtukai su apskritomis žalvarinėmis galvutėmis ir geležinėmis adatomis (moterų kapuose Nr. [illegible] ir 10). Be to, šiame kape rasta nedidelė karolių apvara iš 3 stiklo ir 3 žalvarinių karoliukų. Stiklo karoliukai tamsiai pilkos, gelsvos, rusvos spalvos. Du iš jų dvigubi, tarsi būtų sukibę iš dviejų karoliukų. Visi jie turi iškilusius žalsvos, beveik persišviečiančios spalvos pumpurėlius. Žalvariniai karoliukai stačiakampio su nupjautais kampais formos. Visų karoliukų skylutės gana plačios, tarsi jie būtų buvę verti ant vielos. Dar vienas stiklo karoliukas ("zebro" rašto) rastas prilipęs prie geležinio smeigtuko adatos.

Šis kapas pats turtingiausias iš moterų kapų.

Vyrų kapuose iš darbo įrankių rasti geležiniai peiliai, įmoviniai kirviai (kape Nr. 3 aptiktas ir siauraašmenis pentinis kirvis). Be to, 3 vyrai palaidoti su dalgiais, o dviem įdėta po galąstuvą, padarytą iš smiltainio. Galąstuvai turi skylutę pakabinimui. Dvigubame kape Nr. 14 (prie vyro) rasti dvinariai žąslai. Vyrų kapuose aptikta ir ginklų - tai ištęsto rombo, lauro lapo formos, profiliuotomis plunksnomis įmoviniai ietigaliai. Dviejų vyrų kapuose aptikti lipdyti lygiu paviršiumi moliniai puodeliai.

Iš papuošalų vyrų kapuose rasta žalvarinių lankinių laiptelinių segių, žalvarinių įvijinių žiedelių, sulenktų iš trikampio skersinio pjūvio vielos.

Sprendžiant pagal rastąsias įkapes, Kurmaičių-Pajuodupio senkapis datuojamas V-VI a.